

Прощання

Тодось Осьмачка

"Де любилися й не зналися,
тільки стали, попрощалися."
Народна пісня.

Із-за гори та високої,
із-за лісу та дубового
на степи, вітрами метені,
рано-вранці сонце випало,
і, кашнувши над озерами,
полетіло й посвітилося
вгору, вгору аж до заходу.

І далеко, під вербою аж
на леваді, коло копанки,
над відром не спочиваючи
дівчина сидить на купині;
коса з спини перевісилась
і косинками черкається
про холоди полоненої.. .

А від неї між городами
вгору поміж буйнолистими
стежка з холодками крутиться
і плетінь до неї хилиться,
перевитий і березкою,
й вудиною гарбузовою.
А з-за нього видно вулики
і садок аж мре від розкоші,
і зелений гребінь високо
над солом'яною стріхою
млосно в щасті простягається;
збоку трохи льох мурований
в соняшниках та у пшінці ввесь,
і на дверях на відчинених

жовтий півень кукурікає ...
Заскрипіла хвіртка з пасіки,
і вклонився усміхаючись
парубок не сам, з рушницею.
Був високий, очі сміливі,
і лице смугляве, здовжене
від усмішки прехорошої,
ніби тоншало і кращало;
а сорочка, гарно вишита,
аж просилася до дівчини
в пальці, чарами окреслені.
Від такої несподіванки
дівчина звелася похапцем.

Хлопець

"Чи, сусідко, вчора чули ви,
як гула земля тривогою,
били в дзвони й звали мовою
у Чигринщині й Черкащині
парубоцтво наше сміливе
в Яр Холодний муштруватися,
щоб іти уже вигонити
з рідної землі москалика? . .
І я теж іду, як бачите,
і заскочив попрощатися" ...

Дівчина

"Що ж, ідіть, коли бажаєте:
не була нікому звіку я
непотрібною завадою" ...

Хлопець

"Що за мова, що за вислови
та й байдужість не сусідська? ..
А чи знали ви, хоч здогадом,
що сусід ваш був надумався
взяти вас собі дружиною
на ці руки молодецькії,
і в киреї під катрагою
положити у отаві вас,
щоб запахли ви і м'ятою,
д руто любом і канупером,
і вуздиком, і шальвією. . .
І, учадівши від пахощів,

відгортати намиста у вас
від грудей, ніким не торкнутих...
І вустами ненаситними
вам між перса похилитися,
щоб одно у щоку правую,
а друге в щоку лівую
тиснуло, немов долонями . . .
І гадав: нехай державнії
скарби їдуть незліченнії
валкою, аж так довжезною,
як Гетьманський шлях в Чигринщині, —
я туди не гляну й накриво,
косу вашу розплітаючи
та мизинчик ваш голублячи.. .
Тільки зараз не дружитися,
а прийшов лиш попрощатися,
і ви сердьтесь чи не сердьтесь,
а вже вийшов край розмовоньці. ..

Ніби яблука на яблуні
під сітками світлотканими,
що рої над садом вішають,
медові рої бджолині, —
так на личку зарожевіли
в дівки відсвіти бурхливії
аж із серця та глибокого,
аж із сорому дівочого,
він бо з дотику недоброго
гострим полум'ям спалахує.
Дівчина
"Якщо так, то хай же й відповідь
буде щирістю на щирість вам:
І мені верзлося-снилося
та й не одним якимсь нападом,
що ви небо гарне, чистеє
під Купала все цілуєте,
і від подиху єдиного
вашого там парубоцького
над горою сонце робиться
й осяває церкву нам,
і садибу нашу давнюю,

і криницю при акації,
і в тину ворота схилені
на стару широку яблуню,
і в дворі шпориш з курчатами,
і kota між ними сірого,
завороженого чатами
на горобчика дурненького.
Таж кажу вам, що не буду я
вам недоброю завадою:
їдьте швидше та вигоньте вже
москаля, нам не потрібного". ..

Хлопець

"Добре кажете, сусідонько;
прощавайте і не гнівайтесь,
а я серцем, ще не сплутаним,
свисну, крикну понад селами,
брязну мідними стременими,

вдарю в копити дорогами,
ніби в бубони клепалами,
і майну під сонце гривною
й тінню бір від неї застелю,
а над всім я замість блискавки
засвічу козацьку шаблю там,
і нехай і за Карпатами
у далеких землях видимо,
що дитину вірну й щирую
Україна має давня ...
І хоч може не побачимось
ми до віку віковічного
так за те ..."

Й, слів не кінчивши, розгонисто
переплигнув чорну копанку
і пробіг леваду впоперек
та й пропав поміж городами.

Тільки дівчина, як вкопана,
нерухома залишилася,
і від сонця, що заходило,
половиною чорнілася,

а другою червонілася,
І, неначе від несвіцького
тягару непереможного,
що міститься тільки в сказанім
"і хоч може не побачимось
ми до віку віковічного",
безголосая звалилася
в осоку під саму копанку.

А коли із степу синя ніч
умочила руки смаглії
в золоті моря далекії
й відти витягла великого
щита чорного прозорого
і, забризканого золотом,
підняла його над водами
і над сушею дрімотною, —
у ліси Чигринські з полудня
вершник линув конем кованим,
і гарячі бризки капали
із щита у поле стишене
і з конячими підковами
грали блисками роздрібно
понад шляхом над озерами,
дичину в траві лякаючи...